

ПРОБЛЕМИ СПЛАТИ СУДОВОГО ЗБОРУ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сплата судового збору є необхідною умовою звернення до суду. К.Г. Рау визнавав, що для ефективності судових зборів у фінансовому відношенні, порядок їх сплати повинен бути простим і ясным, щоб платники могли сплачувати їх, не вдаючись до складних розрахунків [237, с. 258].

Стаття 7 Декрету Кабінету Міністрів України “Про державне мито” визначає, що державне мито сплачується готівкою, митними марками і шляхом перерахувань з рахунку платника в кредитній установі [72]. З позовів, які подаються до суду та господарського суду, де сума позову визначена в іноземній валюті, державне мито сплачується в іноземній валюті. При цьому розрахунок державного мита (якщо розмір його ставок передбачено в частинах неоподаткованого мінімуму доходів громадян) відбувається з урахуванням курсу грошової одиниці Національного банку України на день подання позову [72].

Згідно з Інструкцією про порядок обчислення та справляння державного мита № 15 від 22 квітня 1993 року, державне мито сплачується готівкою, шляхом перерахувань із рахунку платника в кредитній установі чи митними марками. Із позовних заяв, що подаються до суду та господарського суду в іноземній валюті, державне мито сплачується в іноземній валюті. У разі, коли розмір ставок державного мита передбачено в частинах неоподаткованого мінімуму доходів громадян, державне мито сплачується в іноземній валюті з урахуванням курсу грошової одиниці Національного банку України. Приймання кредитними установами державного мита від населення здійснюється в усіх випадках з видачею відповідної квитанції (форма № 0402005). Коли громадяни проживають не за місцем розгляду та оформлення документів, державне мито може бути перераховано поштовим переказом, в якому вказується, за яку дію чи документ сплачується це мито [93].

У частині 1 статті 10 розділу XII проекту Податкового кодексу України, частині 1 статті 6 проекту Закону України “Про судовий збір” зазначається, що судовий збір перераховується у безготівковій або готівковій формі виключно через установи банків чи відділення зв’язку. Документ про сплату судового збору дійсний для виконання дії протягом року з дня сплати. За позовами, що подаються до судів в іноземній валюті, судовий збір сплачується в гривнях з урахуванням офіційного курсу гривні до іноземної валюти, встановленого Національним банком України на день сплати [88; 86].

Тобто, законодавець відходить від інституту митних марок взагалі. У той же час, як пише Ю.В. Білоусов, неможливість сплатити державне мито у вихідні для банківських та кредитних установ дні, фактично зменшує строки подання апеляційних та касаційних скарг, тобто створює труднощі формального характеру [75, с. 68]. На нашу думку, повністю відкидати можливість сплати судового

збору митними марками є помилкою. Враховуючи історичний досвід, вважаємо за необхідне передбачити у запропонованому вище законі “Про судові платежі” можливість сплачувати за допомогою митних марок судовий інформаційно-технічний збір.

Ще одним елементом судового збору є фонд надходження. Згідно із частиною 1 статті 46 Господарського процесуального кодексу України, державне мито сплачується чи стягується в дохід державного бюджету в порядку і розмірі, встановлених законодавством України. Відповідно до статті 6 Декрету Кабінету Міністрів України “Про державне мито”, державне мито, що справляється з позовних заяв, які подаються до господарського суду, із апеляційних і касаційних скарг на рішення та постанови господарських судів, заяв про їх перегляд за нововиявленими обставинами, з позовних заяв і заяв кредиторів у справах про банкрутство, зараховується до Державного бюджету України.

Інструкцією про порядок обчислення та справляння державного мита № 15 від 22 квітня 1993 року встановлюється, що державне мито, яке справляється із позовних заяв, що подаються до господарських судів, із апеляційних і касаційних скарг на рішення та постанови господарських судів, заяв про їх перегляд за нововиявленими обставинами, зараховується до Державного бюджету України (розділ II, &1, символ звітності 57). Державне мито з позовних заяв, що надходять з інших держав та розглядаються відповідними органами України, зараховується до Державного бюджету України на рахунок Міністерства фінансів України № 1100657 в міській дирекції Укрсоцбанку м. Києва (МФО 322012 по розділу II, &1, символ звітності 57) [93].

У Постанові Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 року № 1596 “Про внесення зміни до порядку оплати витрат з інформаційно-технічного забезпечення судового процесу розгляду цивільних справ” зазначається, що оплата таких витрат здійснюватиметься перерахуванням коштів на спеціальні реєстраційні рахунки Верховного суду України, апеляційних загальних судів та територіальних управлінь державної судової адміністрації, відкритих в органах Державного казначейства. Використання їх здійснюватиметься згідно із затвердженими кошторисами [240].

У статті 11 розділу XII проекту Податкового кодексу України йдеться про те, що судовий збір зараховується до Державного бюджету України [88]. Стаття 9 проекту Закону України “Про судовий збір” закріплює, що судовий збір зараховується до Державного бюджету України. Кошти судового збору спрямовуються на забезпечення діяльності судів, пов’язаної з безпосереднім розглядом справ та інформаційно-технічними послугами, відповідно до закону про Державний бюджет України [86].

В. Онопенко пропонує кошти, що надходять від судових зборів, акумулювати у бюджеті конкретного суду чи Державної судової адміністрації України, а не передавати до Державного бюджету, щоб вони використовувалися на підтримку суду [238, с. 44], а В.В. Волков відзначає, що якщо платежі надходять не до державного бюджету, а безпосередньо на користь організацій публічного і приватного права, то вони відносяться до парафіскалітетів [161, с. 6].

Із змісту Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» (Додаток 8) зрозуміло, що кошти витрат з інформаційно-технічного забезпечення судового процесу надходять до Державного бюджету України.

На нашу думку, кошти від надходження як судового, так і судового інформаційно-технічного збору повинні надходити до Державного бюджету України. Це дозволить чітко контролювати їх сплату та використання за цільовим призначенням.

Список використаних джерел:

1. Рау К. Г. Основные начала финансовой науки / Рау К. Г. [пер. с немец. А. Корсака]. – СПб. : Изд-во Петербург. ун-та, 1867. – 426 с.
2. Про державне мито: декрет Кабінету Міністрів України від 21.01. 93 №7-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – Ст. 113.
3. Hieronimi Bignouii Notæ ad leges Salicas Baluzii capitularium / William Robertson. – Horbci : Satira Quarta, 2002. – 832 p.
4. Проект Податкового кодексу України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=85615&cat_id=71373
5. Про судовий збір: проект закону України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?id=&pf3516=2378&skl=6
6. Білоусов Ю. В. Судові витрати як складова доступності правосуддя / Ю. В. Білоусов // Університетські наукові записки. – 2005. – № 3 (15). – С. 66–71.
7. Інструкція про порядок обчислення та справляння державного мита: Наказ Головної державної податкової інспекції від 22 квітня 1993 року № 15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0050-93>
8. Про внесення зміни до порядку оплати витрат з інформаційно-технічного забезпечення судового процесу розгляду цивільних справ: постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2006 року № 1596. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1596-2006-%D0%BF>
9. Онопенко В. Цивільне судочинство – гра за новими правилами / Онопенко В. // Юридична газета. – 2004. – № 7. – С. 19.
10. Волков В.В. Фискальный сбор как институт финансового права. – дис...канд. юрид. наук: 12.00.14 / Волков Владимир Владимирович. – М., 2009. – 187 с.